

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA ZAMOŚĆ

z dnia ..... 2021 r.

w sprawie w sprawie przyjęcia Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem OK” na lata 2021-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz.U.2020, poz. 218 z późn. zm.) Rada Miasta Zamość uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się **Zamojski Program dla Rodziców „Jestem OK” na lata 2021-2025**, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Zamość.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

DYREKTOR WYDZIAŁU

Agnieszka Kowal

RADCA PRAWNY

Marek Nowak

Nb/Z/199

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz.U.2020, poz. 218 z późn zm.) Miasto Zamość jest zobowiązane do opracowania i realizacji programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ OŚWIATY.

DYREKTOR WYDZIAŁU

Agnieszka Kowal

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miasta Zamość
z dnia.....2021 r.

ZAMOJSKI PROGRAM DLA RODZICÓW „JESTEM OK” NA LATA 2021-2025

Struktura programu:

1. *Wstęp.*
2. *Diagnoza problemu.*
3. *Cel główny i cele szczegółowe.*
4. *Adresaci.*
5. *Realizatorzy.*
6. *Założenia programu.*
7. *Harmonogram działań.*
8. *Sposób monitorowania i ewaluacja.*
9. *Wskaźniki osiągnięcia założonych celów.*
10. *Finansowanie Programu.*
11. *Przewidywane efekty realizacji Programu*

1. *Wstęp.*

Zadania w zakresie ochrony rodziny oraz przeciwdziałania przemocy domowej zawarte są w różnych aktach prawnych, w szczególności w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz.U.2020, poz. 218 z późn zm.) oraz regulacjach prawnych na szczeblu krajowym i lokalnym wynikających z Ustawy.

Niniejszy Program będzie realizowany na terenie Miasta Zamość, jako zadanie powiatu, zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz.U.2020, poz. 218 z późn zm.). Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem naruszającym fundamenty bezpieczeństwa emocjonalnego osób jej doświadczających. Jeżeli osobami tymi są dzieci, skutki doraźne i odroczone będą poważniejsze, często determinujące dalszą historię życia danej osoby, jej myślenie o sobie, innych ludziach, świecie, poziom ufności, podejmowane aktywności, dokonywane świadomie lub nieświadomie wybory i decyzje.

W relacjach, w tym w relacjach rodzinnych występują pewne detektory, zwiastuny mogących ulec nasileniu problemów. Rodzina, szczególnie rodzina z małoletnimi dziećmi, stanowi środowisko, w którym mogą wystąpić różnego rodzaju kryzysy i konflikty, na które dorośli jej członkowie nie znają lub nie stosują refleksyjnie konstruktywnych rozwiązań. Jeżeli na proces podejmowania nowych ról opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci nałożą się „rany”, które wynosimy z rodziny pochodzenia, trudno nam będzie konstruktywnie podejmować nowe role.

Można wyodrębnić dwie podstawowe przyczyny stosowania niekorzystnych metod w wychowaniu dzieci i co się z tym wiąże, w funkcjonowaniu rodziny:

- 1-przenoszenie „ran” z rodziny pochodzenia,
- 2-brak wiedzy i umiejętności w zakresie stosowania konstruktywnych metod wychowania i opieki.

Program niniejszy ma stanowić bezpośrednią odpowiedź na drugą przyczynę i pośrednio na przyczynę pierwszą oraz zachęcać do podejmowania dalszej pracy w zakresie rozwoju osobistego.

2. *Diagnoza problemu.*

Na terenie Zamościa w roku 2020 realizowane były w instytucjach pomocowych badania anonimowe mające na celu ustalenie odsetek osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Z danych statystycznych za 2018 r. wynika, iż w Zamościu mieszkało 63 813 osób. Dlatego na potrzeby badania ustalono, iż niezbędne jest zebranie co najmniej 650 ankiet od różnych grup społecznych, aby otrzymać jak najdokładniejszy obraz zjawiska. Z uwagi na panującą epidemię w badaniach wzięło udział mniej osób, niż w analogicznych badaniach w roku 2017. Z tego powodu wniosków wynikających z badań nie można przenieść na całą populację mieszkańców Zamościa. W anonimowych badaniach wzięło udział 217 osób, w tym 142 dzieci, 53 kobiety oraz 22 mężczyzn. W przybliżeniu 2/3 respondentów stanowią dzieci i młodzież do 18 roku życia. Badania w tej grupie wiekowej były realizowane przez reprezentatywne placówki oświatowe, dlatego wyniki badań można przenieść na sytuację wszystkich dzieci w zamojskich rodzinach.

Diagnostyczne dla zagrożenia wystąpieniem przemocy w danej rodzinie, będą zachowania z zakresu przemocy fizycznej. Na potrzeby badania przyjęto, iż występowanie zachowania z kategorii przemocy fizycznej RAZ, informuje o zagrożeniu wystąpienia przemocy w rodzinie, natomiast zaznaczenie odpowiedzi CZĘŚCIEJ, wskazuje na występowanie przemocy w rodzinie. W ankiecie ujęto dwie częstotliwości wystąpienia zachowania przemocowego: raz i częściej. Dla potrzeb badania przyjęto, iż jednorazowe wystąpienie zachowania z kategorii przemocy psychicznej nie świadczy o zagrożeniu wystąpieniem przemocy w rodzinie. Wystąpienie takiego zachowania częściej, wskazuje na zagrożenie występowaniem przemocy w rodzinie. Zaznaczenie przez respondenta kilku zachowań z kategorii przemocy psychicznej z podkreśleniem, że wystąpiły RAZ, wskazuje na występowanie przemocy w rodzinie. W badaniu stawiano pytania o występowanie w rodzinie różnych zachowań przemocowych, zarówno fizycznych, jak i psychicznych i emocjonalnych.

Poniższa tabela zawiera odpowiedzi wyłącznie respondentów w wieku do 18 roku życia.

czy w Twoim domu w bieżącym roku	NIE	TAK	Jeśli TAK, to jaka była częstotliwość zdarzenia	
			RAZ	CZĘŚCIEJ
ktoś kogoś uderzył	118	24	15	9
%	83,10	16,9	63	37
ktoś komuś wykręcał ręce?	130	12	3	9
%	91,55	8,45	25	75
ktoś kogoś dusił?	131	11	4	7
%	92,25	7,75	36	64
ktoś kogoś kopał?	122	20	7	13
%	85,92	14,08	35	65
ktoś kogoś spoliczkował?	127	15	3	12
%	89,44	10,56	20	80
ktoś kogoś wyzywał?	97	45	8	37
%	68,31	31,69	18	82
ktoś komuś groził?	111	31	17	14
%	78,17	21,83	55	45
ktoś kogoś kontrolował?	102	40	22	18
%	71,83	28,17	55	45
ktoś komuś ograniczał kontakty?	112	30	17	13
%	78,87	21,13	57	43
ktoś kogoś krytykował?	105	37	9	28
%	73,94	26,06	24	76

Z analizy danych wynika, iż najczęściej występującą formą przemocy fizycznej stosowanej wobec dzieci w rodzinie jest uderzanie (16,9% odpowiedzi) oraz kopanie (14,08% odpowiedzi). Natomiast wśród form przemocy psychicznej najczęściej wymieniano wyzywanie (31,69% badanych) oraz kontrolowanie (28,17% badanych). Biorąc pod uwagę założenia metodologiczne, można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, iż co najmniej 5% dzieci w rodzinach na terenie Zamościa jest ofiarami przemocy fizycznej, a od 8% do 17% dzieci, jest zagrożonych taką przemocą. W przypadku przemocy psychicznej wskaźniki są znacząco wyższe,

gdyż osiągają wartość od 21% do 31% dzieci zagrożonych występowaniem przemocy psychicznej ze strony rodziców.

W opracowanych ankietach pytano także o to, do kogo zwróciliby się respondenci po pomoc w sytuacji przemocy domowej, co przedstawia poniższa tabela.

	Brak odpowiedzi, odpowiedź „do nikogo” lub równoważna	Deklarowanie zaufania	Instytucje	Wyłącznie instytucje	Osoby znajome, w tym rodzina	Wyłącznie osoby znajome, w tym rodzina
142 osoby do 18 roku życia	62	80	49	36	44	31
%	43,66	56,34	61	45	55	39

Z analizy odpowiedzi dotyczących gotowości skorzystania z pomocy w sytuacji doświadczania przemocy wynika, iż dzieci deklarują średni poziom zaufania innym w tak trudnej sytuacji.

Powyższe dane wskazują na konieczność rozpowszechniania wśród społeczności lokalnej informacji na temat prawidłowych postaw rodzicielskich w procesie wychowawczym, a także kierowania do rodziców propozycji działań podnoszących ich kompetencje rodzicielskie. W tym celu właściwym jest opracowanie i wdrożenie kompleksowych programów wzmacniania umiejętności wychowawczych, by zminimalizować ryzyko krzywdzenia dzieci. Optymalnym jest wykorzystanie istniejących zasobów instytucjonalnych Miasta w celu realizacji intensywnych działań profilaktycznych i edukacyjnych wobec rodziców, jakie oferuje niniejszy Program.

3. Cel główny i cele szczegółowe Programu:

Cel główny:

Podejmowanie działań ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw wychowawczych w rodzinie w konstruktywnym kierunku.

Cele szczegółowe:

- identyfikowanie rodzin zagrożonych przemocą domową,
- wzmocnienie wychowawczej i opiekuńczej funkcji rodziny, wzmocnienie więzi rodzinnych,
- wyposażenie członków rodziny w wiedzę i umiejętności stosowania prawidłowych metod wychowania i opieki,
- podnoszenie świadomości rodziny na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy oraz wsparcia członkom rodziny,
- podnoszenie efektywności działań i współpracy instytucji pomocowych.

4. Adresaci.

Adresatami Programu są rodziny mieszkające na terenie miasta Zamościa z małoletnimi dziećmi, w których istnieje ryzyko występowania przemocy domowej lub/i bezradności wychowawczej.

Program skierowany jest do rodzin, co do których istnieje podejrzenie występowania przemocy domowej lub/i stosowania niewłaściwych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi dzieci – metod wychowawczych; rodzin w których potrzeby rozwojowe małoletnich dzieci są deprecjonowane, zaniedbywane lub realizowane niekonstruktywnie.

5. Realizatorzy i podmioty współpracujące

Program będzie realizowany we współpracy przedstawicieli podmiotów:

- Placówki oświatowe,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu.

Współpraca w zakresie realizacji Programu będzie polegała przede wszystkim na kierowaniu do udziału w Programie rodzin, w których zdiagnozowano ryzyko wystąpienia niekorzystnych oddziaływań wychowawczych w oparciu o wyniki Ankiety będącej elementem Programu.

W Programie przewidziano udział następujących realizatorów:

1. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1 w Zamościu.
2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu.

6. Założenia Programu.

Istotą wdrożenia Programu jest niwelowanie zachowań przemocowych wobec dzieci w rodzinach. Koordynatorem Programu jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Zamościu, która będzie odpowiedzialna za poinformowanie podmiotów współpracujących o Programie oraz jego celach i narzędziach. Zakłada się, że osoba mająca bezpośredni kontakt z dzieckiem i/lub rodziną (wychowawca, pedagog szkolny, nauczyciel, pielęgniarka szkolna), w przypadku podejrzenia nieprawidłowości wychowawczych, wypełnia Ankiety kwalifikującą do Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem OK”, stanowiącą Załącznik nr 1 do niniejszego Programu. Uzyskanie, na co najmniej 2 pytania z tabeli zawartej w Ankiecie odpowiedzi „TAK”, stanowi powód kwalifikacji rodziny do Programu. Wówczas kopię wypełnionej Ankiety przedstawiciel danej instytucji oświatowej, przekazuje do Poradni celem podjęcia dalszych działań.

Pracownik danej placówki oświatowej przeprowadza rozmowę z rodzicem lub opiekunem informując o Programie i proponując rodzinie kontakt z Poradnią Psychologiczno– Pedagogiczną Nr 1 w Zamościu.

Rodzina po skontaktowaniu się z Poradnią zostaje umówiona w możliwie krótkim terminie z Koordynatorem z ramienia Poradni. Podczas spotkania Koordynator Programu, przeprowadza rozmowę kierowaną, celem określenia faktycznego problemu, motywacji rodziny lub poszczególnych jej członków do zajęcia się problemem oraz proponuje możliwe kierunki pracy nad jego rozwiązaniem, według istniejącej oferty:

- Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – załącznik nr 2,
- Program Wzmacniania Rodziny – załącznik nr 3,
- Grupa wsparcia dla rodziców dzieci z ADHD – załącznik nr 4,
- Program OIK – załącznik nr 5.

Rodzic lub opiekun dziecka wypełnia stosowny wniosek o przyjęcie do Poradni oraz wyraża pisemną zgodę na udział w Programie w formie kontraktu.

Koordynator monitoruje realizację zaproponowanych kierunków pomocy w oparciu o bezpośredni lub telefoniczny kontakt z rodziną oraz instytucją udzielającą pomocy. Koordynator z ramienia Poradni prowadzi odpowiedni rejestr podejmowanych czynności w formie papierowej lub/i elektronicznej (Lista obecności do programu profilaktycznego – załącznik nr 6).

Zakłada się, że co najmniej raz w ciągu roku szkolnego odbędzie się spotkanie podsumowujące pracę instytucji (PP-P Nr 1, OIK), w celu lepszej koordynacji podjętych działań.

7. Harmonogram działań.

Lp.	Działanie	Odpowiedzialny	Termin realizacji
1.	Kwalifikowanie do Programu poprzez wypełnienie Ankiety (załącznik nr 1).	Pracownik oświaty (wychowawca, nauczyciel, pedagog, pielęgniarka szkolna, inni)	w ciągu roku
2.	Przyjmowanie zgłoszeń rodzin, wstępne rozpoznanie problemu – wywiad z rodziną.	Koordynator z ramienia PP-P Nr 1	w możliwie krótkim czasie
3.	Kwalifikacja do wybranej formy pomocy zgodnie z ofertą PP-P Nr 1 i OIK.	Koordynator z ramienia PP-P Nr 1	w ciągu roku
4.	Monitorowanie realizacji wybranej formy w odniesieniu do zgłoszonej rodziny.	Koordynator z ramienia PP-P Nr 1	raz w ciągu roku

5.	Monitorowanie realizacji Programu.	Koordynator z ramienia PP-P Nr 1 we współpracy z przedstawicielem OIK	czerwiec każdego roku
6.	Sprawozdawczość podmiotów kierujących rodziny do Programu	Koordynator PP-P Nr 1	do 25 stycznia każdego roku
7.	Sprawozdawczość do Prezydenta Miasta Zamość	PP-P Nr 1	do 31 marca każdego roku

8. Sposób monitorowania i ewaluacji.

Monitorowanie – odbywać się będzie w ciągu roku szkolnego poprzez sprawdzanie udziału rodziny/poszczególnych jej członków w proponowanej formie wsparcia, na podstawie listy obecności z udziału w programie profilaktycznym, spotkań i kontaktów koordynatora z pedagogami szkolnymi i dyrektorem OIK, spotkania koordynatora z ramienia PP-P nr 1 i przedstawiciela OIK.

Ewaluacja – realizowana będzie poprzez ponowne wypełnienie Ankiety kwalifikującej do Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem ok.” przez pracownika oświaty (wychowawcę, nauczyciela, pedagoga, pielęgniarkę szkolną w czerwcu danego roku szkolnego (powinna wypełnić ta sama osoba, która zauważyła nieprawidłowości wychowawcze i/lub rozwojowe). Dwukrotne wypełnienie kwestionariusza Ankiety (metoda pretest i posttest), wykonuje się w celu stwierdzenia, czy wskutek podjętych oddziaływań sytuacja danego dziecka uległa poprawie, czy ustąpiły wcześniej dostrzeżone objawy, będące podstawą skierowania rodziny do udziału w niniejszym Programie.

Podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań Programu będą składać sprawozdania do dnia 31 stycznia każdego roku do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1, która jest Koordynatorem Programu. Kompleksowe sprawozdanie z realizacji Programu będzie przedkładane do akceptacji Prezydentowi Miasta Zamość do dnia 31 marca każdego roku.

9. Wskaźniki osiągnięcia założonych celów:

- liczba wypełnionych Ankiety kwalifikujących do Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem ok.”
- liczba uczestników Programów,
- liczba uzupełnionych Ankiety z pkt a, po udziale rodziny w Programie.

10. Finansowanie.

Środki finansowe na realizację zadań ujętych w Programie pochodzą będą m.in. ze środków budżetu Miasta, w ramach realizacji bieżących zadań poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Zamość i miejskich jednostek budżetowych zaplanowanych na dany rok, w tym z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ponadto Program finansowany będzie z dotacji uzyskanych z budżetu państwa, środków pozabudżetowych pozyskanych jako dotacje i granty na realizację projektów finansowanych z funduszy europejskich oraz w ramach własnych środków posiadanych przez organizację pozarządową realizującą zadania programu.

11. Przewidywane efekty realizacji Programu:

- uwrażliwienie środowiska na zjawisko zagrożenia przemocą domową, poprzez zwrócenie uwagi na objawy niestereotypowe,
- objęcie interdyscyplinarnym wsparciem informacyjnym, psychoedukacyjnym rodzin z ryzyka, jako działanie prewencyjne wobec zjawiska przemocy domowej,
- wzrost wiedzy i umiejętności uczestników programu, co do metod i technik postępowania wychowawczego wobec małoletnich dzieci oraz przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom w zakresie życia rodzinnego,
- zmiana zachowań i postaw wychowawczych w rodzinach w kierunku konstruktywnego radzenia sobie z problemami.

Załączniki:

- Ankieta Kwalifikująca do Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem OK”
- Program Szkoła dla Rodziców i Wychowawców Ośrodka Rozwoju Edukacji.

3. Program Wzmacniania Rodziny Fundacji MARATON.
4. Program Grupy wsparcia dla rodziców dzieci z ADHD Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 w Zamościu.
5. Zajęcia kształtujące prawidłowe postawy rodzicielskie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zamościu.
6. Lista obecności do programu profilaktycznego.

Ankieta kwalifikująca do Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem OK”*Wypełnia nauczyciel, wychowawca, pedagog/psycholog szkolny, pielęgniarka szkolna***Odpowiedź „TAK”, na co najmniej 2 pytania z poniższej tabeli, stanowi powód kwalifikacji rodziny do Programu.**

IMIĘ I NAZWISKO DZIECKA: ..... WIEK: .....

PLACÓWKA, DO KTÓREJ UCZĘSZCZA DZIECKO: .....

DANE RODZICÓW/OPIEKUNÓW (imię i nazwisko)
.....

NUMER TELEFONU DO KONTAKTU: .....

Czy w przeciągu roku w otoczeniu dziecka miały miejsce następujące zachowania i sytuacje (zaznacz krzyżykiem właściwą odpowiedź):

	Rodzaj zachowania	TAK (wymień zachowanie, które wystąpiło) – kwalifikacja do Programu	NIE kwalifikacja do Programu	TAK po udziale w Programie	NIE po udziale w Programie
1	bicie dziecka, popychanie, szarpanie, potrząsanie,				
2	rzucanie w nie przedmiotami, wykręcanie rąk, spoliczkowanie, duszenie, kopanie,				
3	wyzwiska, groźby, obrażanie, poniżanie, używanie wobec dziecka wulgarnych słów,				
4	ograniczanie kontaktów w sposób nieuzasadniony, np. z innymi członkami rodziny,				
5	dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę, nieadekwatność ubioru do wieku i pory roku, zaniedbania zdrowotne i inne,				
6	dziecko przejawia problemy emocjonalne, wychowawcze, edukacyjne, społeczne lub/i zaburzenia rozwojowe,				
7	obserwuje się niskie kompetencje wychowawcze rodzica, niewydolność wychowawczą, brak zainteresowania rozwojem dziecka,				
8	rodzic nadużywający środki zmieniające świadomość (alkohol, narkotyki, leki),				
9	kryzysy w rodzinie (rozwód, separacja, konflikt, choroba, śmierć),				
10	Inne (jakie?)				

1. Data ..... wypełnienia ..... (kwalifikacja ..... do ..... Programu)

2. Podpis osoby wypełniającej .....

3. Data ..... wypełnienia ..... (po ..... udziale ..... w Programie)

4. Podpis osoby wypełniającej .....

Ankiety należy zachować w dokumentacji dziecka/ucznia, w celu dokonania ewaluacji po udziale rodziny w Programie. Kopię ankiety (kwalifikacja) przekazać do koordynatora poradni.

Program Szkoła dla Rodziców i Wychowawców Ośrodka Rozwoju Edukacji

SZKOŁA DLA RODZICÓW I WYCHOWAWCÓW

Program Szkoła dla Rodziców i Wychowawców jest realizowany w formie 10 warsztatów psychologicznych (40 godzin dydaktycznych). Liczebność grupy wynosi na ogół 10 – 15 osób. Zajęcia zawierają krótkie omówienia tematów, a przede wszystkim ćwiczenia (np. dramy), debaty, odwołania do doświadczeń z własnego dzieciństwa. Cennym elementem edukującym jest również wymiana doświadczeń rodzicielskich między uczestnikami oraz tzw. praca domowa, czyli praktyczne zastosowanie w domu, w relacji z dzieckiem, nabytych w trakcie zajęć umiejętności. Program składa się z trzech części tematycznych:

Część I dotyczy relacji dorosły – dziecko.

Tematyka zajęć obejmuje: naukę umiejętności rozpoznawania i rozmawiania o uczuciach, stawiania jasnych granic i wymagań, zachęcania dzieci do współpracy, wspierania samodzielności dzieci czy rozwiązywania problemów i konfliktów. Kolejne tematy pozwalają poznać sposoby uczenia dzieci samodyscypliny, uwalnianie od grania ról i niekorzystnego etykietowania oraz wzmacnianie ich poczucia własnej wartości. W tym podstawowym module uczestnicy poszerzają świadomość własnych celów wychowywania. Część I jest modulem bazowym, podstawowym. Ukończenie tej części jest warunkiem uczestniczenia w części II lub III.

Część II uczy budowania relacji między dziećmi (rodzeństwem). Tematyka zajęć obejmuje: naukę radzenia sobie z trudnymi uczuciami dzieci (np. zazdrością między rodzeństwem) i sposobów interwencji w sytuacjach kłótni i konfliktów między dziećmi. Rodzice doskonali umiejętności wzbudzania ducha współpracy zamiast rywalizacji, unikania porównywania rodzeństwa.

Część III jest skierowana do rodziców i wychowawców nastolatków. Zajęcia poszerzają wiedzę rodziców w zakresie etapów rozwoju emocjonalno – społecznego nastolatka oraz potrzeb i problemów wieku dorastania (m.in. potrzeba akceptacji i decydowania o sobie). Rodzice dowiadują się, jak towarzyszyć nastolatkowi w kryzysie adolescencyjnym, jak zapobiegać zachowaniom ryzykownym młodzieży. Uczestnicząc w programie rodzice/ wychowawcy dowiadują się i uczą, jak wykorzystywać w rodzicielskiej/wychowawczej praktyce własne możliwości, których wcześniej nie dostrzegali. Proces ten często wymaga od uczestników warsztatów wewnętrznego przeżycia treści zajęć oraz otwarcia się na inne osoby w grupie. Program zawiera materiały edukacyjne dla realizatorów:

· Szkoła dla rodziców i wychowawców, część I, materiały dla prowadzących zajęcia, J.Sakowska, CMPPP, Warszawa 2008.

· Szkoła dla rodziców i wychowawców, część II, materiały dla prowadzących zajęcia, J.Sakowska, E. Puchała, CMPPP, Warszawa 2008.

· Szkoła dla rodziców i wychowawców, część III, materiały dla prowadzących zajęcia, Joanna Sakowska; skrypt.

· Zeszyty metodyczne nr 1 – 12.

Dla rodziców/wychowawców uczestniczących w zajęciach zalecane są publikacje A. Faber, E. Mazlish m.in. „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły”, Media Rodzina, Poznań 2006. Program ma na celu zwiększenie umiejętności wychowawczych beneficjentów oraz zmianę postaw wychowawczych rodziców/ wychowawców na takie, które by zapobiegały lub minimalizowały wystąpienie zachowań problemowych/ryzykownych dzieci młodzieży.

Program Szkoła dla Rodziców i Wychowawców opiera się na teorii systemowego ujęcia rodziny i podstawach psychologii komunikacji interpersonalnej. System rodzinny charakteryzuje się między innymi ważną cechą – cyrkularnością, która oznacza, że relacje międzyludzkie nigdy nie są jednostronne, a zachowanie jednej osoby ma wpływ na cały rodzinny układ. W konsekwencji rodzina jest strukturą niesprowadzalną do sumy poszczególnych części, tj. członków rodziny, lecz stanowi dynamiczny system kształtowany przez wzajemne interakcje (de Barbaro, 1999). Sposób pełnienia przez rodzinę funkcji wychowawczych oraz wynikające z tego skutki oddziaływań na dziecko zależą w znacznej mierze od postaw ojca i matki w stosunku do dziecka (Rembowski, 1972). Program kładzie nacisk na poznanie dynamiki relacji międzyludzkich

i świadomości intencji, kształtowanie umiejętności komunikowania się i dialogowego traktowania dziecka, kształtowanie postaw rodzicielskich opartych na miłości i akceptacji, szacunku do siebie, poszanowania innych oraz stawianie jasnych wymagań i granic – rodzicielstwa dojrzałego, odpowiedzialnego i satysfakcjonującego wszystkich członków rodziny. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców wykorzystuje również podstawy teorii pedagogicznej „wychowania bez porażek” Thomasa Gordona (Gordon, 1991), promując ideę wychowania opartego na tworzeniu prawidłowych relacji rodziców z dziećmi, a narzędziem do ich budowania jest „sposób bycia w kontakcie z inną osobą”. Program wzmacnia podstawowy czynnik chroniący dzieci przed zachowaniami ryzykownymi/problemowymi (np. agresją i przemocą, przedwczesną inicjacją seksualną, zażywaniem substancji psychoaktywnych) jakim jest silna więź emocjonalna z rodzicami (Hawkins, 1992). Zakłada on także niwelowanie czynnika ryzyka - nieprawidłowych postaw wychowawczych rodziców (zwłaszcza nieumiejętność okazania dziecku miłości i stawiania mu odpowiednich wymagań). Mottem programu jest „Wychowywać to kochać i wymagać”.

Bibliografia:

De Barbaro B., (red.) Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1999.

Gordon T., Wychowanie bez porażek, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2002.

Hawkins J, Catalano R, Miller J. Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention, "Psychological Bulletin", 1992, 112, 1 s. 64–105.

Rembowski J., Z problematyki postaw rodzicielskich, „Psychologia Wychowawcza” nr 3, 1972.

Program Wzmacniania Rodziny Fundacji MARATON

PROGRAM WZMACNIANIA RODZINY 10-14

Program Wzmacniania Rodziny 10-14 należy do programów rekomendowanych.

Celem programu jest rozwijanie zdolności wychowawczych i sprawowania kontroli przez rodziców oraz udoskonalenie umiejętności interpersonalnych i indywidualnych u nastolatków. PWR skierowany jest do rodzin z dziećmi w wieku 10 – 14 lat. PWR ma formę 7 spotkań dwugodzinnych.

Podczas pierwszej godziny rodzice/opiekunowie oraz młodzież biorą osobno udział w swoich sesjach, a drugą godzinę spędzają razem na sesji rodzinnej.

Grupy mogą obejmować 8-13 rodzin i ogólną liczbę uczestników - 20-30 osób.

Cele szczegółowe programu, to:

- pomoc rodzicom/opiekunom w rozwijaniu umiejętności, które mają wesprzeć ich dzieci,
- nauka efektywnego dyscyplinowania i ukierunkowywania dzieci,
- kształtowanie postaw prozdrowotnych,
- nauka młodych ludzi sposobów radzenia sobie ze stresem i presją rówieśniczą.

**Program Grupy wsparcia dla rodziców dzieci z ADHD Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
Nr 1 w Zamościu**

GRUPA WSPARCIA DLA RODZICÓW DZIECI Z ADD/ADHD

Grupa wsparcia dla rodziców dzieci z ADD/ADHD przebiega w formie cyklu grupowych zajęć realizowany regularnie przez 10 tygodni (1 x w tygodniu po 1 godzinie zegarowej) dla rodziców/opiekunów dzieci z ADD/ADHD.

Dzieci z Zespołem hiperkinetycznym znajdują się w grupie wysokiego ryzyka zagrożenia przemocą domową. Ich nadruchliwość, impulsywność, trudności w kojarzeniu i koncentracji uwagi narażają je na nieadekwatne, emocjonalne, mało świadome reakcje dorosłych opiekunów i wychowawców.

Stąd realizacja od ponad 15 lat w poradni grupowych zajęć wspierających w wychowaniu rodziców dzieci z ADD/ADHD.

Celem spotkań jest pobudzenie rodzicielskiej refleksji i nauka konstruktywnych, adekwatnych metod wychowawczych wspierających rozwój dzieci.

Schemat realizowanych treści:

1. Źródła Zespołu ADD/ADHD.
2. Charakterystyka według kryteriów klasyfikacji ICD-10 i DSM –IV ze zwróceniem uwagi na skutki i konsekwencje stosowania nieprawidłowych metod wychowawczych wobec tych dzieci.
3. Metody na koncentrację.
4. Metody na nadruchliwość.
5. Metody na impulsywność.
6. Zasady i konsekwencje.
7. Organizacja życia domowego i szkolnego – zasada 3R.
8. Wydawanie poleceń dziecku z ADD/ADHD.
9. Wzmocnienia pozytywne.
10. Nauka i odrabianie pracy domowej.
11. „Piramida wychowawcza” dla nastolatka.

Zajęcia kształtujące prawidłowe postawy rodzicielskie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zamościu

Celem zajęć jest kształtowanie u rodziców/opiekunów właściwych postaw rodzicielskich, poprzez przekazywanie im wiedzy na temat konstruktywnych metod i form wychowawczych, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, a także informowania o konsekwencjach prawnych związanych ze stosowaniem niewłaściwych metod wychowawczych.

W ciągu roku realizowane będą 2 edycje zajęć. Edycja I w miesiącach: kwiecień, maj, czerwiec. Edycja II w miesiącach: październik, listopad, grudzień.

W ciągu jednej edycji odbywa się 5 spotkań. Spotkania odbywają się z częstotliwością 2 w ciągu miesiąca, przy czym każde ze spotkań będzie trwało 2 godziny dydaktyczne. Liczebność osób w grupie przewidziana jest na maksymalnie 10 osób. Spotkania będą odbywać się w siedzibie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zamościu przy ul. Kilińskiego 32.

Tematyka poszczególnych spotkań przedstawia się następująco:

Spotkanie nr 1 Temat: Kochać i wymagać. Koncepcje wychowywania dziecka.

Cele:

- zdobycie przez uczestników wiedzy na temat różnych stylów wychowawczych, oraz ich wpływu na rozwój dziecka,
- nabycie umiejętności określenia prezentowanego przez siebie stylu wychowawczego,
- uświadomienie roli hierarchii wartości rodzica na sposób wychowywania dziecka.

Spotkanie nr 2 Temat: Emocje dziecka.

Cele:

- podniesienie świadomości uczestników na temat rozpoznawania potrzeb dziecka i umiejętności reagowania na nie,
- uświadomienie, w jaki sposób małe dzieci wyrażają emocje, - ukazanie sposobów pomocy dzieciom w radzeniu sobie z emocjami,
- pokazanie czym w rozwoju dziecka są ataki złości i jaką pełnią rolę,
- wskazanie sposobów reagowania w sytuacji, gdy dziecko nie radzi sobie z własnymi emocjami,
- wypracowanie sposobów radzenia sobie z własnymi emocjami, by nie dochodziło do przemocy werbalnej i niewerbalnej.

Spotkanie nr 3 Temat: Słowa mają moc.

Cele:

- uświadomienie rodziców czym jest wysokie poczucie własnej wartości,
- zdobycie wiedzy na temat tego, co wpływa na powstawanie poczucia wartości u dziecka,
- wskazanie konkretnych sposobów postępowania z dzieckiem aby budować w nim wysokie poczucie wartości,
- uświadomienie znaczenia bycia docenianym przez opiekunów, - nauka sposobów doceniania dziecka.

Spotkanie nr 4 Temat: Wyznaczanie granic.

Cele:

- poznanie znaczenia prawidłowej relacji rodzic-dziecko,
- przedstawienie sposobów na wyznaczanie dziecku granic z miłością i szacunkiem,
- nauka prawidłowego określania granic i korzyści płynących z ich wyznaczania,

- poznanie i ćwiczenie metod zachęcania dziecka do współpracy.

Spotkanie nr 5 Temat: Trudne aspekty rodzicielstwa – jak sobie radzić z własną złością, lękiem i rozczarowaniem.

Cele:

- zdobycie przez uczestników podstawowych informacji dotyczących przemocy domowej,
- uświadomienie konsekwencji stosowania przemocy dla rozwoju dziecka i relacji rodzica z dzieckiem,
- uświadomienie konsekwencji i form przemocy werbalnej,
- poznanie konstruktywnych sposobów rozwiązywania sporów bez stosowania przemocy,
- możliwość rozpoznania własnych motywów stosowania kar fizycznych,
- przedstawienie przyczyn agresywnych reakcji ze strony opiekunów w stosunku do dziecka,
- pokazanie alternatywnych do kar cielesnych sposobów postępowania z dzieckiem.

Lista obecności do programu profilaktycznego

Lista obecności Uczestnika

Imię i nazwisko Uczestnika:.....

Nazwa formy (programu).....

Instytucja organizująca.....

Miejsce zajęć.....

Lp.	Data spotkania	Czas realizacji od ..... do.....	Podpis Uczestnika

.....

.....

(podpisy realizatorów)

